

SOSYAL BİLİMLER VE TOPLUM (4.öğrenme alanı-1.kazanım)

Sosyal Bilimler:

Nümismatik (Nümizmatik): Paralar ile madalyonların üstünde yer alan yazı ve resimlerin bilimsel açıdan değerlendirmesini yapan bilim dalıdır.

Tarih: Geçmişteki olayları sebep-sonuç, yer, zaman ilişkisi içinde açıklayan bilim dalıdır.

Sosyoloji: Toplumun örfünü, adetini, yaşam biçimini, toplumsal olay ve kurumları inceleyen bilimdir.

Sosyoloji ile uğraşan bilim adamlarına sosyolog denir.

Coğrafya: İnsanın içinde yaşadığı çevrenin özelliklerini, insan-çevre etkileşimi inceleyen bilim dalıdır.

Felsefe: Varlığın ve bilginin kaynağını bilimsel olarak araştıran bilim dalıdır.

Arkeoloji (kazi bilimi): Geçmişte yaşayan insan topluluklarının oluşturduğu siyasi, sosyal ve kültürel yapısını kazı yaparak inceleyen bilimdir.

Arkeoloji ile uğraşan bilim adamlarına arkeolog denir.

Psikoloji: İnsan davranışlarını ve davranışın altında yatan nedenleri inceleyen bilim dalıdır.

Psikoloji ile uğraşan bilim adamlarını psikolog denir.

Antropoloji: İnsan kalıntılarını, fiziksel ve biyolojik yapılarını inceleyen bilim dalıdır.

Antropoloji ile uğraşan bilim adamlarını antropolog denir.

Hukuk: Toplumsal hayatı düzenleyen hukuk kuralları ile iç içe yaşıyoruz. Toplumun genel yararını sağlamak için konulan kanunların bütününe hukuk denir

Ekonomi: İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan üretim, dağıtım, tüketim ve ticaret faaliyetlerini ve bunlarla ilgili etkinlikleri inceleyen bilim dalıdır.

Kronoloji (zaman bilimi): Geçmişten günümüze meydana gelen olay ve olguların zamanını tespit ederek sıralayan bilim dalıdır.

Filoloji (dil bilimi): Dillerin tarihini gelişimini ve değişimini araştıran bilim dalıdır.

Sosyal Bilimler, Sağlık ve Teknoloji alanındaki kurumlar:

Teknoparklar: Teknoparklar, üniversite-sanayi iş birliğiyle bilgiye ve ileri teknolojilere dayalı sanayi firmalarının güçlendirilmeleri amacıyla kurulur. Sanayi firmalarının yenilikçi çalışmalarının desteklenmesi, eğitim ile verimliliğinin artırılması ve uluslararası rekabet güçlerinin yükseltilmesi amaçlanır.

Tübitak Bilim Fuarı: Millî Eğitim Bakanlığı ile TÜBİTAK arasında imzalanan protokol gereği Ortaokul ve Lise öğrencilerine farklı bilim dallarını tanıtmak, sevdirmek, merak uyandırmak amaçlanmış ve bu kapsamda bilim fuarlarının desteklenmesine karar verilmiştir. Her sene okullarda öğretmenler öncülüğünde bilim fuarları düzenlenmektedir.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu: Bu Kurul, bilim ve teknoloji politikalarının tespitinde önemli rol oynar.

Üniversitelerin kurulması, yurt dışına öğrencilerin gönderilmesi Atatürk döneminin önemli gelişmelerindendir.

CUMHURİYET DÖNEMİ BİLİM İNSANLARI

BİLİM İNSANI	YAPTIĞI ÇALIŞMALAR
Osman Turan (1914-1978)	--- Selçuklu devri Türk tarihi ve medeniyeti araştırmalarıyla tanınan bilim insanıdır. --- “On İki Hayvanlı Türk Takvimi” adlı eseriyle ilim aleminde tanındı.
Nüzhet Gökdoğan (1910-2003)	--- Gök Mekaniği ve Astronomi ile ilgilenmiş ve gözlemevi kurdurmuştur. --- Türk Matematik Derneğini, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneğini ve Türk Astronomi Derneğini kurmuştur.
Gazi YAŞARGİL	--- Mikro cerrahi yöntemiyle beyin ameliyatı yapmıştır. --- Dünya Beyin Cerrahları Birliği tarafından “yüzyılın adamı” seçilmiştir.
Aziz SANCAR	--- ABD Ulusal Bilimler Akademisine seçilen ilk Türk’tür. --- DNA harita araştırması sayesinde 2015 yılında Nobel Kimya ödülünü kazanmıştır.

HAYALİMDEKİ GELECEK (4.öğrenme alanı-2.kazanım)

İnsanların merak ettikleri konulardan birisi de gelecekte insanlığın nasıl bir hayat tarzına sahip olacağıdır.

Şüphesiz geleceğin nasıl olacağını gösteren etkenlerden biri de teknolojik gelişmelerdir. Teknolojik gelişmeye bağlı olarak sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel değişimler birbirini etkileyerek farklı bir dünya oluşturmaktadır.

Ünlü fizikçi Einstein (Aynştayn), “Hayal gücü bilgiden daha önemlidir.” diyerek geleceğin mucitlerine yol göstermiştir.

Hayal gücü, bilimsel araştırma sürecinin her basamağında önemlidir. Farklı fikirler üretebilmek, uygulanabilir çözümler sunabilmek, özgün sorular ortaya koyabilmek hayal gücü ile mümkündür.

Konya Bilim Merkezi : Bilim merkezleri, farklı yaş gruplarından ve farklı birikime sahip bireyleri bilimle buluşturur. Bilim ve teknolojiyi toplum için anlaşılır ve ulaşılır bir hâle getirmeyi amaçlar. Deneysel ve uygulamalı etkinlikler içeren ziyaretçilerini denemeye ve keşfetmeye teşvik eder.

Bilim merkezleri, ziyaretçilere aktif şekilde gezebilecekleri, dokunabilecekleri, deneyebilecekleri sergiler ve dinamik ortamlar sunar. Özellikle küçük yaştaki ziyaretçilerin kendi başlarına karar verebilen ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarına katkı sağlar.

TÜBİTAK, bilim merkezlerinin toplumumuzda bilim kültürünü yaygınlaştırmak için son derece kritik bir rol üstleneceği öngörüsünden yola çıkar. Ülkemizde bu merkezlerin kurulmasını ve yıllar içinde sayılarının artırılmasını hedefler.

Bilim merkezleri gibi kuruluşların gelecekte büyük buluşlara imza atacak bilim insanlarının yetişmesine önemli katkıları olacaktır.

ARAŞTIRMA YAPIYORUM (4.öğrenme alanı-3.kazanım)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE BİLİMSEL ARAŞTIRMA BASAMAKLARI

Bilimsel araştırma; herhangi bir olayın, bir iddianın gerçekliğini ortaya koymak için yapılan bilimsel çalışmalardır.

Kütüphaneler en büyük bilgi kaynaklarımızdandır. Kütüphanelerde kaynak arama ve tarama belli yöntemlere göre yapılmaktadır. Kitap istek formu ile bilgi fişi hazırlamak araştırmak için gerekli çalışmalardır.

Bilimsel Araştırma Basamakları

Okuduğumuz kitapların nasıl yazıldığını, hangi aşamalardan geçtiğini hiç düşündün mü ?

Araştırma çalışmalarında bilimsel araştırma basamaklarına göre hareket etmemiz araştırmamız da bize kolaylık sağlayacaktır. Şimdi bilimsel araştırma basamaklarına bir göz atalım.

Kaynakça: Yararlanılan kaynakların araştırma sonunda belirtildiği bölüme denir.

Kaynakça bölümünde ;

1- Yazarın adı soyadı **2-** Kitabın adı **3-** Kitabın yayınevi **4-** Basıldığı yer ve tarih bulunur.

ÖRNEK:

Kitap Örneği: KARABIYIK, Erol, Deyimler Sözlüğü, Üner Yayıncılık, Ankara, 1993

Dergi Örneği: Bilim Çocuk Dergisi, Sayı 108, 2007

Ansiklopedi Örneği: Gençler İçin A'dan Z'ye Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 2, İstanbul 2003.

İnternet Sitesi Örneği: www.tdk.gov.tr

BİLGİ NOTU: Kaynak belirtilmezsek eseri hazırlayan insanların **emeğine saygı göstermemiş oluruz.**

Aşağıda bilimsel araştırma basamaklarını göz önünde bulundurarak araştırma çalışmasına yer verilmiştir.

- Konu olarak küresel ısınma belirlendi.
- Küresel ısınmanın insanlığın sorunlarından biri olduğunu ve bu konu ile ilgili önlemler alınmazsa milyonlarca insanın olabileceği varsayımında bulunuldu.
- Küresel ısınma ile ilgili çeşitli haberler dinlendi ve makaleler okundu. Kitap ve dergi gibi çeşitli kaynaklardan da bilgiler edinildi.
- Küresel ısınma ile ilgili edinilen bilgiler sınıflandırıldı ve öne sürülen varsayımlarına uyumlu olup olmadığını kontrol edildi.
- Toplanan bilgiler son kez bir daha kontrol edilerek bir araya getirildi, yorumlandı ve metin oluşturuldu. Metnin sonunda çözüm önerilerinden bahsedildi. Metin oluştururken bilgileri alınan kaynaklar dipnot ile gösterildi.

EMEK BİR HAZİNE'DİR (4.öğrenme alanı-4.kazanım)

Telif Hakkı: Herhangi bir bilgi veya düşünce ürününün kullanılması ve yayılması ile ilgili hakların yasalarla belirli kişilere verilmesine telif hakkı denir.

Telif hakları ihlali 1886 tarihli Bern Sözleşmesi'nden bu yana korsanlık olarak adlandırılmaktadır.

Bu sözleşmeye göre “herhangi bir nesneden yapılan ve kopya niteliğine sahip her tür ürün, eğer hak sahibinin izni olmaksızın üretilmiş ise” korsan ürün olarak nitelendirilmektedir.

Orijinal bir eserin kopyalanması veya kullanılmasına izin verme hakkına denir. Sembolü

dir.

Patent: Sahibinin izni olmadan, başkalarının buluşu üretmesini, kullanmasını veya satmasını belirli bir süre boyunca engelleme hakkının verilmesine patent denir.

Oluşturulan yeni bir eser ya da buluşun patenti veya telif hakkı alınmalıdır. Hangi alanda olursa olsun yeni bir buluş ve yöntem sahibi patent alabilir. Bu belgede ülkemizde “**Türk Patent ve Marka Kurumu**” tarafından verilmektedir.

Çeşitli kuruluşlar aracılığıyla eserler uluslararası alanda da korunmaktadır. Bu kuruluşlardan birisi de **(WIPO) Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü'dür**. Bu örgüt uluslararası fikri mülkiyet haklarının korunması, bilgi paylaşımı ve iş birliğine yönelik çalışmalar yapar. Bu kuruluşa Türkiye 1976 yılında üye olmuştur.

Korsan (fikir hırsızlığı): Günümüzde yasal yollar dışında, çoğaltılan, satılan kitap, CD, kaset, bilgisayar yazılımı gibi bandrolsüz ürünlere korsan denir.

Korsan İhbar Hattı: ALO 176- Kültür ve Turizm Bakanlığı İletişim Merkezi

1982 Anayasası (Madde-64) Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun bazı maddeleri:

Madde 8: Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir.

Madde 14: Bir eserin yayımlanmasını, yayımlanma zamanını ve tarzını sadece eser sahibi tayin eder.

Madde 15: Eseri, sahibinin adı veya müstear (takma ad) adı ile yahut adsız olarak yayımlama hususunda karar vermek hakkı sadece eser sahibine aittir.

Madde 16: Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.

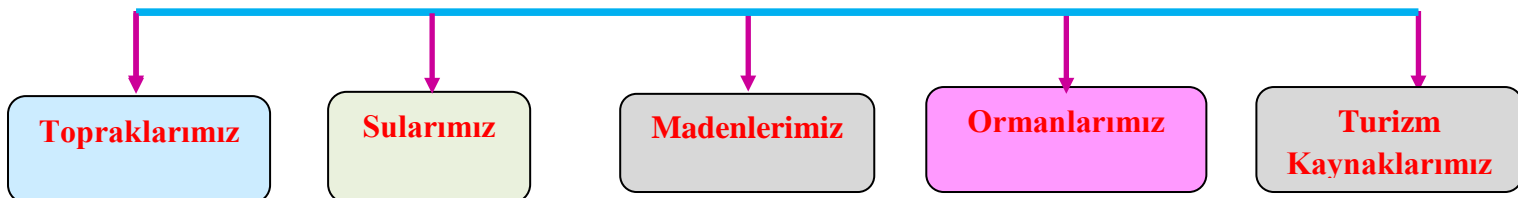
Madde 23: Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı sadece eser sahibine aittir.

5. ÖĞRENME ALANI: ÜRETİM, DAĞITIM ve TÜKETİM

KAYNAKLARIMIZ KAZANCA DÖNÜŞÜYOR (5.öğrenme alanı- 1. Kazanım)

Doğal kaynak: İnsan eli değmemiş, doğada Allah tarafından yaratılmış kaynaklara doğal kaynak denir.

DOĞAL KAYNAKLARIMIZ

1- TOPRAKLARIMIZ:

Sanayide (hammadde), tarım ve hayvancılıkta kullanılır.

Hammadde olarak toprak, Seramik, fayans, kiremit, tuğla ve çimento üretiminde kullanılır. Ülkemizin topraklarının % 27,5'i tarım alanıdır. Tarım, verimli toprakların bulunduğu alanlarda yapılır.

Ülkemize hayvan yetiştiriciliği de önemli bir faaliyettir. **Makilerin** olduğu yerde **kıl keçisi**, **bozkır** alanlarda **koyun**, **çayır** alanlarda **sığır yetiştiriciliği**, **dut ağacı** olan yerlerde **ipekböcekçiliği**, **büyükşehirlerin yaygın olduğu** bölgelerde **kümes hayvancılığı**, **çiçekli bitki ve çam ormanları** alanında **arıcılık** yapılır.

Tarımı Destekleyen Kuruluşlar:

- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Atatürk Orman Çiftliği, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
- Toprak Mahsulleri Ofisi
- Ziraat Bankası
- Tarım Kredi Kooperatifleri
- GAP İdaresi Başkanlığı
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- Ziraat odaları
- Mesleki örgütler

Tarımda verimi artırmak için devletimiz ve çiftçilerimiz birtakım önlemler almaktadır. Gübreleme, sulama, ilaçlama, tohum ıslah çalışmalarının, pazarlama imkânlarının artırılması ve modern tarım yöntemlerinin uygulanması bu önlemlerdendir. Anız yakılması gibi bilinçsizce yapılan uygulamalar ise toprağa zarar verdiği gibi erozyona da sebep olmaktadır.

2- SULARIMIZ:

Üç tarafı denizlerle çevrili ülkemizde deniz ulaşımı önemlidir. **İstanbul ve Çanakkale boğazları** Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ulaşımı sağlar. **İstanbul, İzmir, Mersin, İzmit, İskenderun (Hatay), Ereğli (Zonguldak) limanları** ülkemizde en çok ticaret yapılan limanlardır.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Siirt, Diyarbakır, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Batman, Mardin, Şırnak ve Şanlıurfa olmak üzere 9 ili kapsayan bir projedir. GAP bölgedeki su kaynaklarını özellikle de **Fırat ve Dicle Nehirlerini** etkili kullanarak sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel gelişmeyi içeren bir bölgesel kalkınma projesidir. Bu proje Cumhuriyet tarihimizin en büyük projeleri arasında yer almaktadır.

Deniz, göl ve akarsularda su ürünleri elde edilir. **Balık avcılığı en çok Karadeniz'de yapılır.**

Ülkemizde su sporları yapılmaktadır. **Çoruh Nehri su sporları bakımından uygundur.**

Denizli, Balıkesir, İzmir, Afyonkarahisar, Ankara illerimizin ilçelerinde **sıcak su kaynakları** vardır, kaplıca olarak **hastalıkların tedavisinde ve ısınmada** kullanılır.

Ülkemizde **en fazla** güneşi gören, (**güneşlenme**) **süresi Akdeniz'dedir. Deniz turizmi, Akdeniz'de** gelişmiştir.

Ülkemizde akarsulardaki barajların üzerinde hidroelektrik enerji üretimi üretilmektedir. **Ülkemizde hidroelektrik potansiyeli en yüksek bölge Doğu Anadolu Bölgesidir.**

3- MADENLERİMİZ:

Türkiye **maden üretiminde** 132 ülke arasında **28. sırada**, üretilen **maden çeşitliliğinde** ise **10. sıradadır**. Dünyada ticareti yapılan 90 çeşit madenden 77'si Türkiye'de bulunmaktadır. Ülkemizde çıkarılan demir, krom, bakır, boksit gibi madenler ülke sanayimizde önemli yere sahiptir.

Ülkemizde maden ve taş ocakları kaynaklarını aramak, bulmak ve işletmeye uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla **1935'te** Mustafa Kemal Atatürk'ün girişimleriyle **Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA)** kurulmuştur.

Yeraltı kaynakları sanayide ve enerji üretiminde kullanılırlar. Taş kömürü, linyit, petrol, doğalgaz, enerji üretiminde hammadde olarak kullanıldığı için enerji kaynağı olarak da adlandırılır.

Dünyada en çok Bor madeni ülkemizedir, dünyada 1. Sıradadır.

MADENİN ADI	ÇIKARILDIĞI YER	KULLANILDIĞI YER
PETROL (Tamamı Güneydoğu'da çıkarılır.)	Batman, Adıyaman, Siirt ve Diyarbakır	Kimya, Plastik, İzolasyon, Ulaşım araçları
TAŞ KÖMÜRÜ (Sadece Zonguldak'ta çıkarılır.)	Zonguldak ve çevresi	Demir-çelik sanayinde, madenleri eritmede
DOĞALGAZ	Kırıkkale, Mardin	Konut ısıtmasında, Elektrik enerji üretiminde, Sanayi tesislerinde
LİNYİT	Kütahya, Seyitömer, Manisa, Soma, Muğla, Yatağan, Kahramanmaraş, Elbistan	Konutların ısınmasında, Termik santrallerin enerji üretiminde

4- ORMANLARIMIZ:

Ülkemizde faaliyet gösteren **Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)** erozyonla mücadele etmektedir

Ülkemizin **% 27'si ormandır**. **En fazla** orman **Karadeniz Bölgesindedir**. **En az** orman **Güneydoğu Anadolu Bölgesindedir**.

Ormanlardan **yakacak, kereste (mobilya), ilaç, gıda, kozmetik, arıcılık, kağıt sanayinde** yararlanılır.

Ormanların Faydaları:

- Sel, erozyon ve heyelanı önler.
- Canlılar için oksijen sağlar.
- İklimi dengeleyerek aşırı ısınma ve soğumayı önler.
- Hava kirliliğini önler.
- Milli Park, dinlenme ve eğlenme yeridir.

BİLGİ NOTU: Orman **yangınlarının en çok olduğu** bölgeler **Akdeniz ve Ege Bölgeleridir**.

5- TURİZM KAYNAKLARIMIZ:

Doğal ve tarihî değerler bakımından oldukça zengin olan ülkemiz yabancı turist sayısı bakımından **dünyada 6. sırada** bulunmaktadır. Sağladığı gelirler sebebiyle turizme ülkemizde **“bacasız sanayi”** denilmiştir.

Ülkemizde güneşlenme süresi oldukça fazla olan ve sahillerinin güzelliği göze çarpan **Akdeniz ve Ege kıyıları ülkemizin en çok turist** çeken kıyıları olmuştur. Yine **Pamukkale travertenleri** dünyada eşine rastlanılmayacak güzellikte bir turizm merkezidir. **Kapadokya** doğal güzelliği ve tarihî dokusuyla dünyanın dikkatini çeken turizm alanları içerisinde yer almıştır. Bölgede bulunan **peribacaları**, mağara evler, taş yapılar, yer altı şehirleri ve müzeler yılda milyonlarca yerli yabancı turisti çekmektedir.

Turizm kaynaklarını **doğal turizm kaynakları ve beşerî turizm kaynakları** olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Doğal turizm kaynakları doğal etkenlerle oluşan kaynaklardır. Bu kaynaklar görsel güzelliği, sağlığa etkisi, dinlendirme gibi özellikleriyle ilgi çeken varlıklardır. Beşerî turizm kaynakları ise insan yapımı ya da insanın doğayı düzenlemesiyle oluşmuş kaynaklardır. Genellikle tarihî değeri olan bu kaynaklar insanların merak duygularını gidermektedir.

DÜNYAMIZA SAHİP ÇIKALIM (5. öğrenme alanı- 2. Kazanım)

ENERJİ KAYNAKLARI

Ülkemizde **en çok kullanılan** enerji kaynakları **doğal gaz ve petroldür**. Ülkemiz tükettiği petrol ve doğal gazın büyük bir kısmını **ithal** etmektedir. Bu durum ülkemizin enerji tüketimi bakımından **dışarıya bağımlı hâlde** olduğunu göstermektedir.

Ülkemizin birçok yöresinin **rüzgâr gücü** potansiyeli yüksektir. Yılın çoğunda rüzgârın etkisinde kalan **Trakya yöresi, Marmara'nın güney kıyıları, Ege Denizi kıyıları, Akdeniz kıyı bölgeleri ve Sinop çevresi** rüzgâr potansiyeli ile dikkat çekmektedir.

Ülkemizin batısında yer alan **Denizli, Afyon, Uşak** gibi illerde bulunan jeotermal kaynaklar önemli potansiyele sahiptir. Nitekim **Denizli Sarayköy'de jeotermal tesislerimizde** elektrik üretimi yapılmaktadır.

Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesi kuraklık, hava kirliliği, su kirliliği, erozyon, heyelan, gıda yetersizliği ve küresel ısınma gibi sorunlara sebep olmaktadır. Yaşanan tüm bu sorunlar insanları, doğayı ve hayvan yaşamını olumsuz etkilemektedir.

Örneğin küresel ısınma sonucu dünyada buzullar erir. Bu durum kutup ayılarının neslinin tükenme tehlikesini ortaya çıkarır. Kuraklık sebebiyle birçok insan susuzluk ve açlık tehlikesiyle baş başa kalır. Bu tehlide karşı insanlar yaşadıkları yerlerden göç eder.

BİR PROJEM VAR (5. öğrenme alanı- 3. Kazanım)

Ülkemiz birçok medeniyetin kurulduğu bir coğrafyada bulunmaktadır. Coğrafi ve tarihî özellikleri ülkemizin önemli zenginlikleri arasındadır. Bu potansiyelinin ön plana çıkarılmasında tüm bireylere önemli görevler düşmektedir.

Ülkemizin kalkınması ve gelişmesi için vatandaşlara önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerden birisi de proje yapmaktır. Proje yaparak kalkınma ve yatırım özellikleri ön plana çıkarılabilir.

Proje yaparak turist sayısı ve turizme katkı sağlanabilir. Ayrıca bölgelerimize yatırım ve pazarlama imkanları artar. Böylece şehir ve bölgelerde iş imkanları artırılmış olur.

VERGİLERİMİZLE AYDINLIK YARINLARA (5. Öğrenme alanı- 4. kazanım)

Vergi Ödevi (Anayasa- madde 73): Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

“Askerlik nasıl bir vatan borcu ise vergi de vatandaşın ödemesi gereken borcudur.” M. Kemal ATATÜRK

Vergi Çeşitleri:

Katma Değer Vergisi (KDV): Alınan ürünlerin fiyatı üzerinden alınan paradır. Bireyler fiş ya da fatura alır, işyerleri fiş veya faturaya yansıtılan vergiyi devlete ödediği için **dolaylı yoldan ödenen vergidir.**

Kurumlar Vergisi: Kamu kurumları, şirket ve kooperatif, dernek ve vakıflara ait kazançların vergisidir.

Emlak Vergisi: Ev sahibi olan insanların ödediği vergidir.

Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV): Motorlu kara taşıtları, uçak ve helikopterler için ödenen vergidir.

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV): Lüks ürünlerden alınan vergilerdir: Cep telefonu, otomobil, akaryakıt ürünleri.

BİLGİ NOTU: Vergi vermek, vatandaşlık görevidir. Verilen vergilerle devlet ülkemizin ihtiyacı olan hizmetleri (ulaşım, eğitim, iletişim, sağlık, güvenlik, barınma ve şehirleşme) en iyi şekilde yapar.

Vergileri www.gib.gov.tr adresinden ödenebilmektedir.

NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TÜRKİYE (5. Öğrenme alanı- 5. kazanım)

Nitelikli insan: İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda iyi eğitim alarak kendini yetiştiren ve ülkesine katkı sağlayan insanlara denir.

Nitelikli İnsanların Ortak Özellikleri:

- ➡ Yeniliklere ve gelişmelere açıktır.
- ➡ İşinde başarılı olurlar.
- ➡ Üretken olurlar.
- ➡ İşini iyi yaparlar.
- ➡ Eleştirilere açık olurlar.
- ➡ Çevresindekilere örnek olurlar.
- ➡ Zamandan, enerjiden, malzemeden, emekten tasarruf ederler.
- ➡ Alanında uzmandırlar.

Ülkelerin nüfus özellikleri ekonomik yapısına önemli bir etkidir. Genç nüfusa sahip ülkelerin ekonomik potansiyelleri oldukça yüksektir. **Genç nüfusu nitelikli olarak yetiştirebilen ülkeler hızla kalkınır, ekonomisi gelişir.** Bu amaçla ülkemizde son dönemlerde önemli çalışmalar yapılmıştır. Üniversite sayısının, eğitime verilen desteğin artırılması bu çalışmalara verilebilecek örnekler arasındadır.

Nitelikli insan örnekleri:

Zihni Derin

(Ülkemize çay bitkisini kazandıran)

Muhsin Ertuğrul

(Çağdaş Türk tiyatrosunun kurucusu)

Ahmet Adnan Saygun

(Ulusal Türk müziğinin kurucusu)

Gazi Yaşargil

(İlk cerrahi beyin ameliyatı yapan Profesör)

MESLEĞİMİ SEÇİYORUM (5. Öğrenme alanı- 6. kazanım)

Meslek: Bir kişinin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli işe meslek denir.

Meslek Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar:

- Bireyin yetenekleri belirlenmeli
- İlgi alanları keşfedilmeli
- Kişilik özellikleri ortaya konmalı
- İlgi duyduğu meslekler incelenmeli
- Mesleki tercihi göre alması gereken eğitim araştırılmalı

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler:

- 1- İlgi ve yetenekler
- 2- İstekler
- 3- Cinsiyet ve fiziksel özellikler
- 4- Aile ve çevrenin etkisi
- 5- Meslek hakkında bilgi sahibi olmak.

Ortaöğretimi bitiren bir kişinin tercih ettiği üniversite meslek seçiminde etkilidir. Örneğin mimar olmak isteyen bir kişinin ilköğretimi ve ortaöğretimi bitirdikten sonra mimarlık fakültesinden mezun olması gerekir.

Halk Eğitim Merkezleri ve yerel birimler aracılığıyla halka mesleki eğitim veren kurumlar da bulunur. **Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM), Konya Meslek Edindirme Kursları (KOMEK)** bunlara örnektir.

6. ÖĞRENME ALANI: ETKİN VATANDAŞLIK

NASIL BİR YÖNETİM? (6. Öğrenme alanı- 1.kazanım)

Demokrasi: Halkın kendi kendini yönetmesi esasına dayanan yönetim biçimidir.

Demokrasilerde halk yöneticilerini kendisi seçer. Hak ve özgürlükler yasalarla güvence altına alınmıştır.

Demokrasinin Temel İlkeleri:

1- Milli Egemenlik: Demokrasilerde egemenlik millete aittir. Millet bu hakkını seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullanır.

2- Özgürlük: İnsanın doğuştan sahip olduğu temel haktır. **Özgürlük, bireyin başkalarına zarar vermeden istediği her şeyi yapabilmesidir.**

3- Eşitlik: Tüm insanlar kanunlar önünde eşittir. Yasalar din, inanç, cinsiyet ayrımı olmadan herkes için aynı uygulanır.

4- Çoğulculuk: Demokrasilerde farklı görüşlerin, farklı siyasi partiler ile temsil edilmesine çoğulculuk denir. Çok partili siyasal düzenle çoğulculuk uygulanmaktadır.

5- İnsan Haklarına Saygı: Demokratik yönetimler insan haklarına saygılıdır. **Temel hak ve özgürlükler anayasa ile güvence altına alınmıştır.**

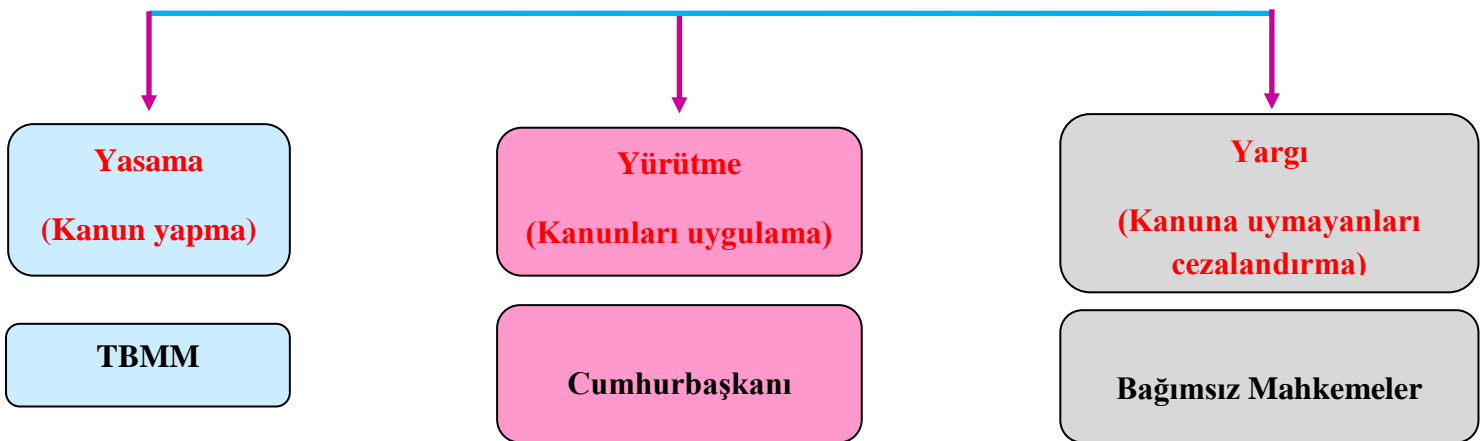
6- Katılımcılık: Yurttaşlar ülke yönetimine farklı yollarla katılır, **yönetim kararlarında etkili olmak için sivil toplum kuruluşları kurarlar.**

YÖNETİM BİÇİMLERİ

YÖNETİM BİÇİMİ	FAALİYETLERİ
MONARŞİ (TEK KİŞİ YÖNETİMİ)	<ul style="list-style-type: none">❖ Hakimiyetin tek kişide toplandığı yönetim biçimidir.❖ Yönetimde kral, padişah, hükümdar, imparator gibi isimler yer alır.❖ Yasa koyma, yargılama, vergi toplama, savaş ve barış'a karar verme yönetimdeki tek kişinin hakkıdır.❖ Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Umman Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) örnektir.
OLİGARŞİ (ÇOK KİŞİLİ YÖNETİM)	<ul style="list-style-type: none">❖ Hakimiyetin belirli bir grubun elinde olduğu yönetim şeklidir.❖ Yönetimdeki grup, askeri, siyasi ve maddi bakımdan ileri kişilerden oluşur.❖ Az sayıda insan yönetimde söz sahibidir.❖ Cezayir, Irak, Suriye örnektir.
TEOKRASİ (DİNİ YÖNETİM)	<ul style="list-style-type: none">❖ Din kurallarına göre hakimiyetin tanrıya ait olduğu yönetim biçimidir.❖ Yapılan işler tanrı adınadır. Bu sebeple yöneticiler eleştirilemez.❖ Yönetenler insanlara karşı değil, tanrıya karşı sorumludur.❖ Vatikan (İtalya Roma şehrinde) örnektir.
CUMHURİYET (HALK YÖNETİMİ)	<ul style="list-style-type: none">❖ Egemenliğin kaynağının millete ait olduğu yönetim şeklidir.❖ Seçim önemli unsurdur. Devleti yönetecek kişiler, seçimle iş başına gelir.❖ Seçme ve seçilme hakkı millete aittir.❖ Demokrasinin en iyi uygulandığı yönetim biçimidir.

ÜÇ KUVVET (6. Öğrenme alanı- 2.kazanım)

DEVLET ORGANLARI

TBMM'nin Görev ve Yetkileri :

- Kanun yapmak, değiştirmek ve kaldırmak
- Genel ve özel af ilanına karar vermek
- Para basılmasına karar vermek
- Savaş ilanına karar vermek

YÜRÜTME YETKİSİ: Yürütme, kanunları uygulama yetkisidir. Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilir.

Ülkemizde **24 Haziran 2018'de** yapılan seçimlerin ardından **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine** geçilmiştir.

Cumhurbaşkanının Görevleri:

- ➡ TBMM'yi toplantıya çağırmak
- ➡ TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek
- ➡ Kendi yardımcılarını ve bakanları atamak ve görevine son vermek
- ➡ Çeşitli sebeplerle kişilerin cezasını kaldırmak veya silmek
- ➡ Uluslararası anlaşmaları onaylayıp yayınlamak
- ➡ Üniversite rektörlerini seçmek

BİLGİ NOTU: Cumhurbaşkanı başka görev sebebiyle olmadığı durumlarda, yerine **Cumhurbaşkanı Yardımcısı vekalet eder.**

Bakanlar Kurulu: Başbakan ve bakanlardan oluşur. Başbakan, Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Başbakan bakanları belirler, cumhurbaşkanının onayına sunar. Bakanlar meclis dışından da atanabilir.

YARGI YETKİSİ: Bağımsız mahkemelerin vatandaşlar arasında çıkan anlaşmazlıkları çözmek, devlet ve vatandaş arasındaki anlaşmazlıkları gidermek yetkisidir.

Devletin gücünün ve görevlerinin yasama, yürütme ve yargı organları arasında dağılmasına **kuvvetler ayrılığı ya da güçler ayrılığı** denir. Başka bir deyişle kuvvetler ayrılığı yasama, yürütme ve yargı güçlerinin birbirlerinin görev alanlarına müdahale etmeden ayrı ayrı çalışmasıdır.

YÖNETİCİLERİMİZ VE BİZ (6. Öğrenme alanı- 3.kazanım)

SIYASİ PARTİ: Siyasi görüşlerini ve programlarını devlet yönetimine uygulayabilmek için seçim yoluyla yönetime gelmeye çalışan teşkilatlara siyasi parti denir.

Propaganda: Siyasi partilerin liderlerini, düşüncelerini, yapmak istedikleri çalışmalarını seçmenlere tanıtmaya çalışmasına propaganda denir.

Siyasi Partilerin Ülke yönetimine katkıları:

- ❖ Siyasi partiler toplumun refahı için bazı çözüm önerileri sunarlar.
- ❖ Ülke yönetimine gelerek vatandaşların en yüksek refah düzeyine erişmelerini sağlamaya çalışırlar.
- ❖ Yöneticiler ile halk arasındaki bağlantıya katkı sağlarlar.
- ❖ Vatandaşların ülke yönetimi ile ilgili gelişmelerden haberdar olmasına yardımcı olurlar.
- ❖ Halkın düşüncelerini, isteklerini, şikayetlerini doğrudan meclise taşıyabildiklerinden yönetimin karar alma sürecini etkileyip kolaylaştırabilirler.

SİVİL TOPLUM KURULUŞU (STK): Ortak bir amaç için gönüllü insanların bir araya gelerek oluşturduğu kuruluşlara denir. **Dernek, sendika, vakıf, Oda (Birlik)'lar örnek verilebilir.**

Sivil toplum örgütleri toplumda demokrasinin gelişmesine ve kişilerin gıda, eğitim, sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasına katkı sağlar.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÖZELLİKLERİ

- ❖ Rollerini **gönüllü** olarak **belirlenir**.
- ❖ Tüm **toplumu ilgilendiren sorun ve konularla** ilgili çalışırlar.
- ❖ **Ücret almaz, kazanç elde etmezler.**
- ❖ **Çalışma zorunluluğu ve belli çalışma saatleri yoktur.**
- ❖ **Çalışanlarda ast-üst ilişkisi yoktur, dayanışma ve yardımlaşma vardır.**

Medya: Gazete, dergi, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi kitle iletişim araçlarına medya denir. Günümüzde kitle iletişim araçları teknolojik gelişmelerle birlikte çok önemli olmaya başladı. Böylece medyanın **hem ekonomik, toplumsal ve siyasal alanlarda toplumu etkileme gücü hem de yönetimin karar alma** sürecindeki önemi arttı.

Medya organlarının bir kısmı etkileme gücünü olumlu kullansa da bir kısmı kötü amaçlarla kullanabilir. Örneğin yanlış haberlerle insanlar yönlendirilmeye çalışılabilir. Bu nedenle medya yoluyla yayılan haberlerde yanlış yönlendirmelere karşı dikkatli olunmalıdır.

Medyanın topluma yönelik birtakım görevleri:

- ❖ Toplumsal değer ve amaçların belirginleşmesine yardımcı olma
- ❖ Bilgi ve eğitim düzeyinin yükselmesine yardımcı olma
- ❖ Kültürün geliştirilmesine katkıda bulunma
- ❖ Bireyin eğlenmesine katkıda bulunma

KAMUOYU: Herhangi bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesine denir. **Televizyon, radyo, gazete, dergi, sinema gibi kitle iletişim araçları kamuoyu oluşmasında etkilidir.**

Demokrasinin olduğu toplumlarda kamuoyu ortak bir bilinç oluşturarak toplumun sorunlarının duyurulmasına ve çözülmesine katkıda bulunur. Demokrasilerde kamuoyu özgürce oluşur. Çünkü haberler ve fikirler bu tip ortamlarda özgürce tartışılabilir veya yayılabilir.

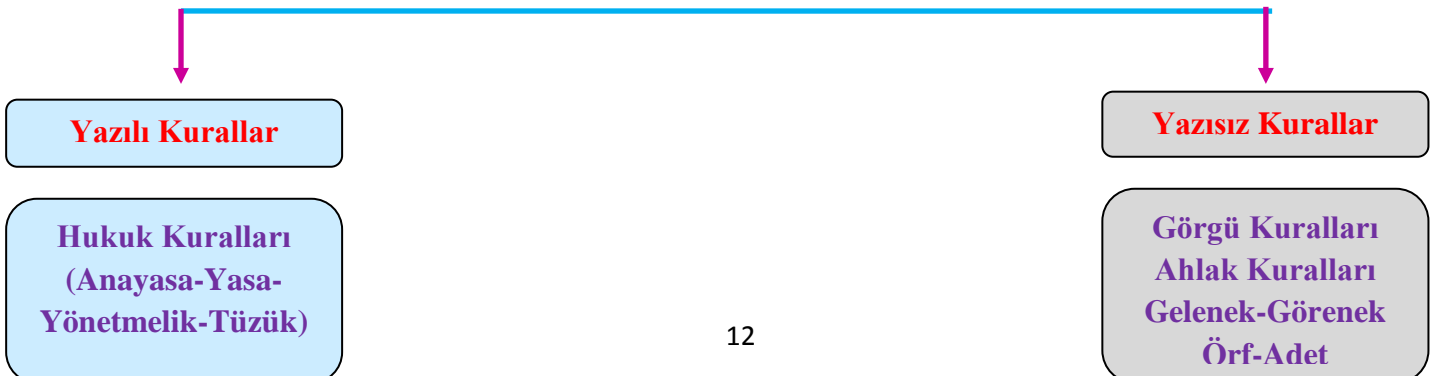
HAYATIN İÇİNDE DEMOKRASİ (6. Öğrenme alanı- 4.kazanım)

İnsanların farklı düşüncelere sahip olması birlikte çalışmalarına engel değildir. Tarihimizde insanların farklılıkları bir yana bırakıp vatan, bayrak, ülke gibi ortak değerler etrafında birleştiğinde başarılar elde ettiklerini görmekteyiz. Millî Mücadele yıllarında Büyük Millet Meclisindeki farklı görüşlere sahip milletvekillerinin ortak hareket etmesi buna güzel bir örnektir.

15 Temmuz 2016'da darbe girişiminin yaşandığı gece Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekilleri darbe girişimine karşı ortak tavır göstermeleri de güzel bir örnektir.

Bireysel, toplumsal, insani değerlere önem veren toplumlar daha mutlu olurlar. Seçimler demokrasilerde bireylerin fikirlerini yansıttığı için önemlidir.

HUKUK KURALLARI

Demokratik yolla halk yönetime katılır. Seçilen yöneticiler Anayasa’da belirtilen süre içinde görevlerini yaparlar. İstenmediği zaman bu seçilen kişileri istemezlerse bir sonraki seçimde farklı adaylara oy vererek değiştirebilir. Yani işbaşına seçimle gelen yine seçimle görevinden ayrılır.

ŞANLI DİRENİŞ (15 TEMMUZ)

Bazı dönemlerde darbeciler tarafından demokrasiye müdahale edilmiş, yönetime zorla el konulmuştur. Benzer bir müdahale girişimi 15 Temmuz 2016 günü yaşandı. Türk ordusunun içine sızmış, demokrasiyi özümsememiş terör örgütü mensupları tüm demokratik kuralları hiçe saydılar. Anayasal düzeni yıkarak ayrı bir hükûmet kurmak istediler. Millî iradeyi yok sayarak yönetime zorla el koymaya çalıştılar.

15 Temmuz gecesinde bazı terör örgütü mensupları Boğaziçi Köprüsü’nü ve önemli yolları tanklarla kapattılar. TRT’yi ele geçirip televizyondan darbeyi haklı göstermeye çalışan yayınlar yapmaya başladılar. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a suikast yapmak istediler.

Helikopterlerle milletin üzerine bombalar yağdırdılar. Türkiye Büyük Millet Meclisini, Cumhurbaşkanlığı Külliyesini, polis karargâhlarını ve Millî İstihbarat Teşkilatının binalarını bombaladılar. Cumhurbaşkanı’nın çağrısına uyan halk egemenliğine, bağımsızlığına, vatanına, bayrağına sahip çıkarak sokaklara döküldü.

Ellerine yalnızca al renkli şanlı Türk bayrağını alıp darbecilerin toplarına, tüfeklerine, tanklarına, uçaklarına karşı direndi. Bombalara, mermilere göğüs gererek mücadele etti. Türk milletin bağımsız yaşama arzusunu yok sayanlara ders vererek Kuvayı millîye ruhunun yok olmadığını, yaşadığını yeniden ispat etti.

O günü unutmamak, o günün şanlı direnişini ve ruhunu gelecek nesillere aktarmak amacıyla **15 Temmuz “Demokrasi ve Millî Birlik Günü”** olarak kabul edildi.

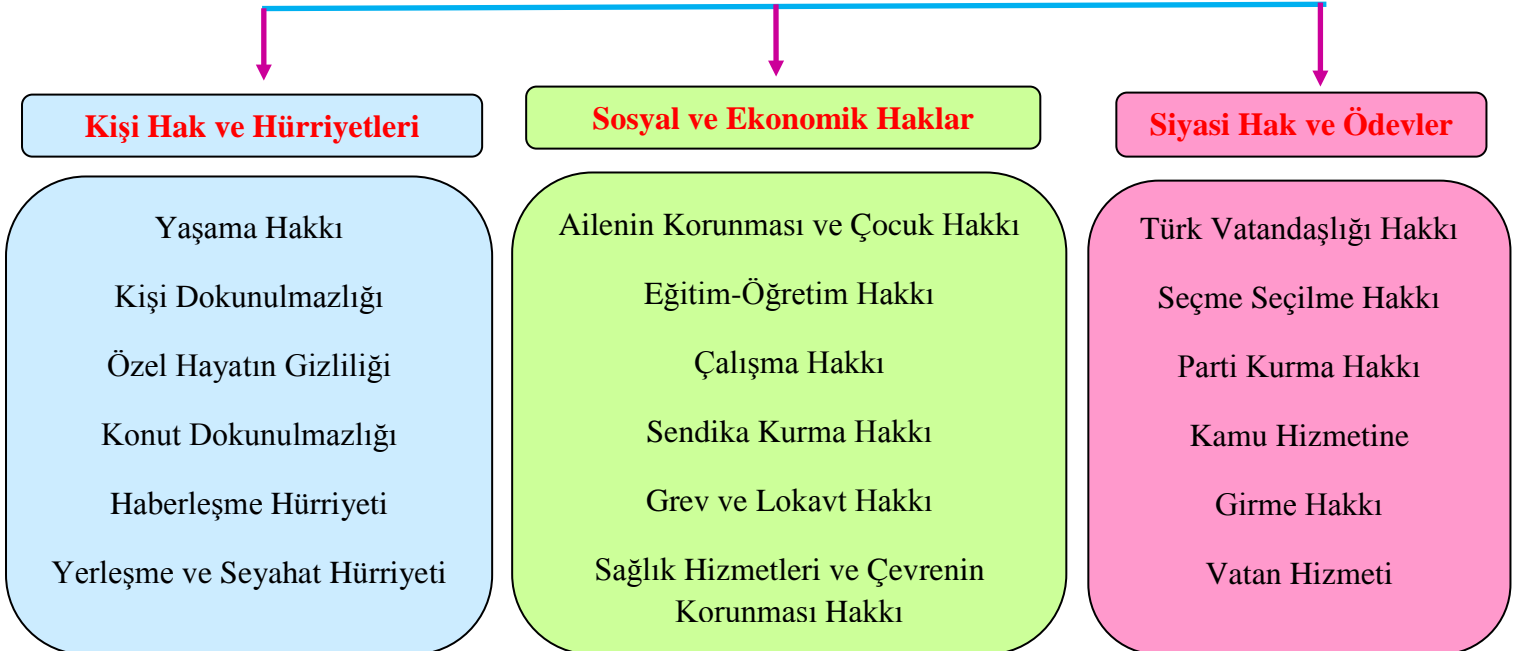
HAKLARIMIN BİLİNCİNDEYİM (6. Öğrenme alanı- 5.kazanım)

Hak: Kişinin bir şeyi yapabilme yetkisidir.

Temel hak ve hürriyetlerin niteliği (madde-12): Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

TEMEL HAKLAR

Özgürlük: Kişinin başkalarına zarar vermeden dilediğini ve düşündüğünü yapabilme yetkisine özgürlük denir.

Yaşama hakkı: Her insanın sahip olduğu en temel hakkı yaşama hakkıdır. İnsanın diğer haklarını kullanabilmesi için önce yaşaması gerekir.

Kişi dokunulmazlığı hakkı (madde 17): Kişinin vücut bütünlüğünün korunmasıdır. Kişi dokunulmazlığı hakkı ile bireyin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı devlet tarafından güvence altına alınmıştır.

Din ve vicdan özgürlüğü (madde 24): Herkesin kendi vicdanı uyarınca bir din ya da inanca inanma ya da inanmama, gereklerini yerine getirme serbestliğidir.

Düşünce özgürlüğü (madde 25): İnsanın özgürce düşünmesi, düşündüğünü ifade edebilmesidir. Düşüncesini geliştiren insan bilim, sanat ve edebiyatta yeni ürünler ortaya koyabilir.

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırıldığı durumlar:

- 1- Savaş hali 2- Seferberlik hali 3- Sıkıyönetim hali 4- Olağanüstü hal

KADIN VE TOPLUM (6. Öğrenme alanı- 6.kazanım)

Eski Türklerde Türk Kadını:

Hatun: İlk Türk devletlerinde yöneticiler olan kadınların eşlerine hatun (katun) denir.

Hatun, devlet yönetiminde söz sahibidir. Kurultaya katılır, yabancı elçileri kabul ederdi. Ata biner, ok atar, gerekirse savaşırdı.

Selçuklular'da Türk Kadını:

Türkiye Selçukluları ve Danişmendliler'de devlet yönetiminde kadınlar önemli rol oynamıştı. Osmanlı sarayında olduğu gibi sultanların yaşı küçük olduğu zaman yönetimde anneleri etkili olmuştu. Anadolu Selçuklularında I. Kılıçarslan'ın hanımı Ayşe Hatun, II. Kılıçarslan'ın kızı Gevher Nesibe Hatun toplumda sözü geçen kadınlardandı.

Kadınların teşkilatlanıp gelişmesi için Ahi Evran'ın eşi **Fatma Bacı, dünyanın ilk kadın teşkilatı olan "Bacıyan-ı Rum"** teşkilatını yani "Anadolu Kadınlar Birliğini" kurmuştu.

Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan'ın kızı Gevher Nesibe'nin vasiyeti üzerine **Kayseri'de Gevher Nesibe Darüşşifası (hastane)** yaptırılmıştır. Burası aynı zamanda bir **tıp medresesidir**.

Osmanlılar'da Türk Kadını:

Osmanlı Devleti döneminde de kadınlar, cami, hastane, hamam gibi eserler yapmışlardır. Osmanlı padişahı **III. Selim'in annesi olan Mihrişah Sultan** da İstanbul'un Eyüp Sultan ilçesindeki **imaret (aşevi), sebil (parasız su alınan çeşme), mektep, türbe ve çeşmelerden** oluşan yapının inşası 1796 yılında tamamlanmıştır.

Erzurum'da dünyaya gelen **Kara Fatma (Fatma Seher Erden) Balkan Savaşı'na ve I. Dünya Savaşı'na katılmıştır**.

Millî Mücadele yıllarının fedakâr Türk kadınlarından birisi de **Şerife Bacı'dır**. 1921 yılının en şiddetli soğuklarının yaşandığı günlerde **İnebolu'dan Ankara'ya cephane taşınmaktadır**. Şerife Bacı da bu zor görevi yerine getirmeye çalışmaktadır. Soğuğun tipiye çevirdiği sırada kağındaki mermiyi çocuğunun yorganı ile örttükten sonra çocuğunu da mermilerin arasına gizlemiştir. Çok zor şartlarda güçlkle ilerleyerek cephaneleri askerlere teslim etmesine az bir mesafe kala yolda donarak şehit olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Kadın Hakları:

1924 yılında Tevhidi Tedrisat (öğretim birliği) Kanunu ile kız-erkek birlikte, eşit şartlarda eğitim alma imkanına kavuşmuştur.

Medeni Kanun ile kadınlar tek eşle evlilik, boşanma ve çalışma hakkı elde etmişlerdir.

Türk kadınına verilen siyasi haklar:

1930	→	Belediye seçimlerine katılma hakkı
1930	→	Muhtarlık seçimlerine katılma hakkı
1934	→	Vekil (milletvekili) seçme ve seçilme hakkı

BİLGİ NOTU: Fransa 1945, Japonya 1950, İsviçre 1971’de kadınlara oy verme hakkı vermiştir. Bu durum ülkemizde birçok ülkeden daha önce kadınlara hak verildiğini göstermektedir.

Türk Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri:

Kadının Adı	→	Ünvanı
Fatma Aliye Hanım	→	Osmanlı ilk kadın dergi yazarlarından.
Esmâ Nayman	→	İlk kadın milletvekillerinden biri
Safiye Ali	→	İlk kadın doktor
Lale Aytaman	→	İlk kadın vali
Sabiha Gökçen	→	İlk kadın savaş pilotu
Türkan Akyol	→	İlk kadın bakan
Gül Esin	→	İlk kadın muhtar
Tansu Çiller	→	İlk kadın başbakan
Nimet Çubukçu	→	İlk kadın Milli Eğitim Bakanı

Pozitif ayrımcılık toplum içinde yeri daha zayıf olanı kollamaktır. Çocukları, kadınları ve yaşlıları koruyucu özel yasalar çıkarılması adalet duygusunu tatmin ettiği için toplumsal barışa daha fazla katkı sağlar. Böylece toplumun tüm kesimlerinin kaynaşması daha kolay olur.

BİLGİ NOTU: Alo 183 çağrı merkezi **aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ve gazilere yönelik hizmetler** hakkında bilgilendirme ve yönlendirme sağlayan bir hattır.

7. ÖĞRENME ALANI: KÜRESEL BAĞLANTILAR

KOMŞULARIMIZ VE KARDEŞLERİMİZ (7. Öğrenme alanı- 1.kazanım)

“Yurtta barış dünyada barış” ilkesi ile bir taraftan yurt içinde huzuru sağlayarak güven içinde yaşamayı amaçlarken diğer taraftan da uluslararası barış ve güvenliği savunmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk **Almanya ve İtalya’nın saldırgan politikalarına** karşı barışı ve güvenliğimizi batı sınırımızdaki ülkelerle **Balkan Antantı’yla (1934)**, doğu sınırımızdaki ülkelerle **Sadabat Paktı’yla(1937)** sağlamıştır.

Türkiye’nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkileri 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin dağılmasından sonra artmıştır.

Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini tanıyan ve bu ülkelerde büyükelçilik açan ilk ülke Türkiye olmuştur. 1992 yılından bu yana gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler ve imzalanan çok sayıda ikili ve çok taraflı anlaşma ilişkilerin pekiştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI (TÜRKSOY):

- Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan’ın 1993 yılında imzaladığı antlaşma ile kuruldu.
- Resmi dili Türkçe, merkezi Ankara’dır.

Amaçları:

- Türkçe konuşan ülkeler arasında kültürel ilişkileri geliştirmek.
- Türk kültürünü araştırmak, geliştirmek, korumak, tanıtmak.
- Tarihi, siyasi ve coğrafi koşulların neden olduğu kültürel farklılaşmanın kaldırılması.
- Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasıdır.

TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA):

- ◆ 24 Ocak 1992 tarihinde Dışişleri Bakanlığı’na bağlı olarak kurulmuştur.
- ◆ 1999 yılından itibaren başbakanlığa bağlanmıştır.

TİKA’nın kuruluş amacı:

- Türk dilinin konuşulduğu ülkeler, komşu ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaları yardımcı olmak.
- Bu ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında işbirliğini geliştirmektir.

BİLGİ NOTU: TİKA 3 kıta ve 37 ülkede görev yapmaktadır.

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER İŞBİRLİĞİ KONSEYİ (TDİK):

2009 yılında kurulmuştur.

Amaçları:

- Türk dili konuşan ülkeler arasında kapsamlı iş birliğini teşvik etmek
- Bölgesel ve küresel barışa katkıda bulunmak.
- İş birliği üye ülkeler arasındaki ortak tarih, kültür, kimlik ve Türk dili konuşan halkların dil birliğinden kaynaklanan özel dayanışma oluşturmak

TRT AVAZ:

21 Mart 2009 tarihinde yayın hayatına başlayan TRT AVAZ Türkiye Cumhuriyeti ile Türkçe konuşan geniş coğrafya arasında bir kültür köprüsü olmayı hedeflemektedir.

TRT AVAZ, yayın coğrafyasını oluşturan Türk ve Türk soylu halklar ile kardeş topluluklara yönelik özel içerikli programlar hazırlamaktadır.

TRT AVAZ kanalında Orta Asya, Kafkasya, Türkiye ve Balkanlar ile yayınlarının ulaştığı diğer ülkelere yönelik haber, kültür, sanat, eğitim, müzik, eğlence, belgesel ve yarışma programlarına yer verilmektedir.

**TÜRKİYE'NİN EN FAZLA İTHALAT ve İHRACAT YAPTIĞI
KOMŞU ÜLKELER TABLOSU (TÜİK 2017)**

İHRACAT	İTHALAT
Irak	İran
İran	Bulgaristan
Bulgaristan	Yunanistan
Yunanistan	Irak
Azerbaycan	Azerbaycan
Suriye	Gürcistan
Gürcistan	Suriye
Ermenistan	Ermenistan

İHRAC ÜRÜNLERİ	İTHAL ÜRÜNLERİ
Makine ve makine cihazları, Elektrikli cihazlar Gıda maddeleri, Mobilya, Dayanıklı tüketim malları, Mineral yakıtlar ve yağlar, Plastik ürünler, Alüminyum ürünleri, Halı, Otomobil, Buğday, şeker, bisküvi, çay, Sebzeler	Doğal gaz, Petrol, Halı, Motorin, Ham deri, Pamuk, İpek, Mineral yakıtlar ve yağlar, Plastik ürünler,

Türk Cumhuriyetlerini İsim ve Başkentleri

Devlet Adı	Başkenti
Azerbaycan	Bakü
Kazakistan	Astana
Türkmenistan	Aşgabat
Özbekistan	Taşkent
Kırgızistan	Bişkek
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Lefkoşa

TİCARİ İLİŞKİLERİMİZ (7. Öğrenme alanı- 2.kazanım)

İthalat: Bir ülkenin başka bir ülkeden mal almasına denir.

İhracat: Bir ülkenin başka bir ülkeye mal satmasına denir.

**İTHAL ETTİĞİMİZ
BAZI ÜRÜNLER**

Otomobil
Çeşitli Makineler
Uçak
Petrol Ürünleri
Plastik Ürünleri
Eczacılık Ürünleri
Tıbbi Malzemeler
Elektrikli Cihazlar
Kimyasal Maddeler

**İHRAÇ ETTİĞİMİZ
BAZI ÜRÜNLER**

Hazır Giyim Eşyaları
Otomobil Ürünleri
Elektronik Eşyalar
Demir Çelik Ürünleri
Pamuk İpliği
Fındık
Cam Ürünleri
Meyve
Sebze

İTHALAT ve İHRACAT ÜRÜNLERİ (TÜİK 2017)

İTHALAT	
Sıra	Ülkeler
1	Çin
2	Almanya
3	Rusya
4	İtalya
5	ABD
6	Fransa

İHRACAT	
Sıra	Ülkeler
1	Almanya
2	İngiltere
3	Birleşik Arap Emirlikleri
4	Irak
5	ABD
6	İtalya

LİDER TÜRKİYE (7. Öğrenme alanı- 3.kazanım)

Türkiye'nin Jeopolitik (Özel Konumunun) Sonuçları:

- ✿ Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerdedir.
- ✿ Üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- ✿ Asya ile Avrupa kıtaları arasında köprü konumundadır.
- ✿ Zengin doğal kaynaklara sahiptir.
- ✿ İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir.
- ✿ Avrupa ülkeleriyle Ortadoğu'daki zengin petrol ülkeleri arasında bulunur.
- ✿ Yükseklik fazladır, batıdan doğuya gidildikçe yükseklik artar, sıcaklık düşer.

Bugün Türkiye ile Rusya arasında Romanya-Bulgaristan üzerinden gelen Batı Hattı ve Karadeniz'in altından geçerek Türkiye'ye gelen **Mavi Akım Doğal Gaz Boru** Hattı bulunmaktadır. Rus petrolünü Akdeniz'e indirecek olan **Samsun – Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı** ve Ceyhan'da bir terminal yapılması konusunda anlaşmalar yapılmıştır.

Türkiye diğer taraftan zengin enerji kaynaklarına sahip Hazar bölgesine de komşudur. Bu bölgenin enerji kaynaklarının batı pazarlarına aktarılması için **“Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi”** doksanlı yıllarda tamamlanmış olup günümüzde kullanılmaktadır.

Önümüzdeki yıllarda yapılması planlanan yeni **Kerkük-Ceyhan Petrol Boru Hattı'yla** Irak petrollerinin dünyaya pazarlanması planlanmaktadır. Türkiye bölgede bir taraftan enerji alanında etkinliğini artırırken diğer taraftan da siyasi etkinliğini artırmaktadır.

Siyasi, ekonomik, kültürel, askerî ve dinî alanlarda uluslararası teşkilatlar kurulmuştur. Türkiye de uluslararası alanda sorunlara çözüm bulmak için bu teşkilatlarda aktif roller üstlenmiştir. **NATO (Kuzey Atlantik Paketi), BM (Birleşmiş Milletler), İİT (İslam İş Birliği Teşkilatı)** bunlara örnektir.

KÜLTÜRÜMÜZE SAHİP ÇIKALIM (7. Öğrenme alanı- 4.kazanım)

Popüler kültür, Batı’da sanayileşme ve modernleşmeyle kent kültürü olarak ortaya çıkmıştır ve “gündelik hayatın kültürü” olarak kabul edilmiştir. Bu yeni düzen özellikle kitle iletişim araçlarıyla oluşturulmakta ve yaygınlaştırılmaktadır.

Popüler kültür toplumu sürekli tüketime yönlendirir. Kitleleri kendine bağımlı hâle getirebilir. Popüler kültür kitle iletişim araçlarıyla oluşan ve yaygınlaşan bir kültürdür. Popüler kültürün insanları eğitmek gibi bir amacı yoktur.

Popüler kültürün önemli üreticisi ve taşıyıcılarından biri **televizyondur**. Çizgi filmler çocukların en çok izlediği popüler kültürdür. Ülkemizde çocuklara yönelik televizyon programlarının önemli bir bölümünü oluşturan çizgi filmlerin çoğunluğu yabancı ülkelere alınmaktadır. Dolayısıyla farklı kültürel yapının ürünleri olan bu filmlerin sembolleri ve figürleri çocukların dünyasının bir parçası hâline gelmektedir. Çocuklar bu sembol ve figürlerden etkilenmektedir. Çizgi filmlerde görülen şiddete dayalı anlatım çocukların davranışlarına yansımaktadır. Ayrıca çeşitli televizyon programlarında insanlara örnek olarak sunulan yaşam tarzı da kültürel değerlerimizin yıpranmasına sebep olmaktadır.

Televizyonun yanında **sinema, spor, edebiyat ve Genel Ağ da popüler kültürün taşıyıcılarıdır**.

Bugün kitle iletişim araçları insanların ne yiyeceği, nasıl giyineceği, ne şekilde yaşayacağı gibi konularda belirleyici olmaktadır. Bunun sonucu olarak popüler kültür üreticileri medya vasıtasıyla ürettikleri kültür ve ürünlerini hedef kitleye pazarlamaya çalışmaktadır.

Popüler kültür **eğlence yoluyla toplumun değer yargılarını etkiler**. Günümüzde TV, film, diziler, video oyunları çocukların ve gençlerin davranışlarını etkilemektedir.

Müzik popüler kültürün en çok etkilediği alanlardan biridir. Aynı zamanda popüler kültürün yayılmasını sağlayan bir unsurdur.

Popüler kültürün etkilediği bir diğer unsur da **dildir**. Dil, kültürün temel unsurlarından biridir ve kültürün nesilden nesile aktarılmasında en önemli araçtır.

